

राज्य मानवी हक्क आयोग

(State Human Rights Commission)

* राष्ट्रीय मानवी हक्क अधिनियम 1993 नुसार स्थापना *
6 मार्च 2001

* विंगरघटनात्मक आयोग

* संसद कायद्याद्वारे स्थापना

* स्थापना = 6 मार्च 2001

* मुख्यालय = मुंबई

* मंत्रालय = गृह मंत्रालय

* बोधविन्ह = दोग हातामध्ये उगवता सूर्य

* व्रीदवाक्य = सर्वे भवन्तुः सुखीम्

* सध्याचे अध्यक्ष = K. K. लार्येड

* 9ले अध्यक्ष = अरविंद शवंत

* सध्या 24 राज्यात हा आयोग आहे

* 4 राज्यात नाही → 1) मेघालय

2) मिझोरम

3) नागालँड

4) अरुणाचल प्रदेश

रचना :-

* १ अध्यक्ष
२ सदस्य } ३ सदस्यीय [राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोग
सुधारित अधिनियम २००६]

* पूर्वी → १ अध्यक्ष
४ सदस्य } ५ सदस्यीय

* नेमणूक → राज्यपाल

• ५/६ सदस्यीय निवड समितीच्या शिफारशीवरून

१) अध्यक्ष → मुख्यमंत्री

• सदस्य १) राज्याचे गृहमंत्री

२) विधानसभा अध्यक्ष

३) विधानसभा विशेषी पक्षनेता

विधानपरिषद अध्यक्ष

विधानपरिषद विशेषी पक्षनेता

* कार्यकाल = ३ वर्ष व वयाच्या ७० वर्षांपर्यंत

• राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोग सुधारित अधिनियम

२०१९ नुसार

(५ वर्ष व वय वर्षे ७० - पूर्वी)

* पूर्वी सदस्य पुर्ननियुक्तीस होते पण सध्या वा
कायदानुसार अध्यक्ष पुर्ननियुक्तीस पात्र आहेत.

* राजीनामा = राज्यपाल

* वेडतर्फ = राष्ट्रपती (ड. ट. च्या शिफारशीवरून)

- * वेतन - भत्ते = • राज्यपाल ठरवतात
• राज्याच्या संघित निधीतून दिले जाते.

कार्ये :-

- १) मानवी हक्काच्या संशोधन कार्याला चालना देणे.
- २) मानवी हक्काबाबत काम करणाऱ्या स्वयंसेवी संघटनांना मार्गदर्शन व मदत करणे.
- ३) नक्सलवाद व आतंकवाद कमी करण्याचा प्रयत्न करणे.
- ४) राज्यातील महिला व पुरूष लुकांगाना भेटी देणे. तेथील क्व्यांच्या अन्यायाला वाचा फोडणे.
- ५) आंतरराष्ट्रीय स्तरावर होणारे युद्ध व दहशतवाद कमी करण्याचा प्रयत्न करणे.
- ६) राज्यांरज्यांतर्गत मानवी हक्काचे संरक्षण करणे.

प्रस्तावना :-

भारतीय राज्यघटनेत घटनात्मक व बिगर घटनात्मक असे दोन प्रकारचे आयोग आहेत. ज्या जे आयोग संसद कायद्याद्वारे किंवा कार्यकारी मंडळाच्या ठरवाद्वारे स्थापन केले जातात त्यास अनुक्रमे बिगर घटनात्मक मानाने ओळखले जाते. जागतिक मानवी हक्काची प्रेरणा घेऊन केंद्र सरकारने संसद कायदा राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोग अधिनियम 1993 कायदा करून 12 Oct 1993 रोजी राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोग तर इतर 24 राज्यात क्रम दर्यादर्याने हा आयोग स्थापन केला असून त्यानुसार

महाराष्ट्रात राज्य मानवी हक्क आयोगाची स्थापना ६
मार्च २००१ रोजी झाली असून त्याची रचना व कार्ये
पुढील प्रमाणे आहेत -